

Märt Riistop

Mänguline arhitektuur: klotsid ja pulgad.

Parim Puitehitis 2005 on lasteaed

Et propageerida puitu kui ehitusmaterjali ja väärtustada arhitektide loomingut selles valdkonnas, korraldab Eesti Metsatööstuse Liit konkursi parima puitehitise tiitlile. Kolmandat aastat toimunud võistlusel läks võidupärg Naba lasteaia eest Pirital arhitektidele Vahur Sovale ja Lauri Saarele ning sisearhitekt Mari Tosminile.

Peavõidu pälvinud hoonet võib pidada eriliseks mitmes mõttes. Esiteks pole tegu ärihoone ega eramuga, vaid meie oludes

veel erandliku objektiga – lasteaedu on taasiseseisvuse ajal ehitatud loetud arv. Tavatu on seegi, et töö tellijaks polnud linn, vaid rühm aktiivseid inimesi, kes otsustasid eralasteaia ehitusse panustada 17 miljonit krooni.

Žürii poolt vaadatuna oli kõige tähtsam, et ehitis vastas kõikides punktides konkursi statuudile: oli silmapaistva arhitektuurse lahendusega, funktsionaalne, puitu oli kasutatud oskuslikult mitte ainult viimistluses, vaid ka kande-

konstruktsioonides. Ja ette rutates olgu lisatud, et suurepärasele tulemusele aitas oluliselt kaasa firma KMG Ehitus, nii ideede generaatorina kui ka kvaliteediteadliku ehitajana.

Mäng klotside ja pulkadega

Arhitektide sõnutsi oli nende jaoks soovsaks teguriks krundi hea asupaik. Lasteaed asub Pirita südames majandusgümnaasiumi vastas – nii moodustub seal nüüd

Märt Riistop

Üldvaade. Kahes tiivas on rühmatoad, keskel ühisruumid.

Vineermöbli magamis- ja mängutubadesse kavandas sisearhitekt Mari Tosmin ise.

Kõik puidust: ronimis- ja mängupaik.

omamoodi hariduskeskus, mille lisaks vaimsele on ka arhitektuurne seos: paar aastat tagasi valminud Andres Põime projekteeritud gümnaasiumi juurdeehitust katab horisontaalne puitlaudis.

Hoone mahu määrasid laste arv ja tellija erisoovid. Lasteaed on mõeldud neljale vanuserühmale, igas 20 last, lisaks suur polüfunktsionaalne saal, väike ujula ja personaliruumid.

Põhiplaanilt meenutab hoone pisut vildakat U-tähte. Kaks majatiiba on rühmade päralt, seal asuvad laste mängu-, magamis- ja pesemisruumid. Tiibu ühendavas hooneplokis on avar koridor ja lükandseintega kolmeks jaotatav saal. Viimase lõpus tõuseb hoone kahekorruseliseks, sinna on mahutatud köök, teh-noseadmed ja töötajate olmeruumid.

Projekti iseloomustades jäid arhitektid tagasihoidlikult napolisõnaliseks. "Ruu-

miprogramm oli normatiividega paika pandud: nii palju ruutmeetreid lapse kohta, niisugused abi- ja lisaruumid, lisaks tervishoiuameti nõuded. Need on asjad, mille üle pole võimalik diskuteerida," nentis Vahur Sova. Lauri Saar lisas: "Sellise objekti arhitektuur tuleneb loogikast ja ratsionaalsusest. Ideed katsusime mahutada sinna vahele."

Ideid on neil igatahes jätkunud – hoonet vaadates ei teki hetkekski tunnet, et normatiivid oleksid arhitektide loomingu-lisest mõtlemist kuidagi ahistanud.

Maja on väga lastepärane, justkui sinistest, punastest ja valgetest mänguklotsidest kokku pandud. Aknad on toodud madalale, et väikene inimene vaevata toast õue näeks. Hoonet elavdavad viltused aknapostid – mängulised elemendid needki.

Seinad ehitati tööstuslikult toodetud

eelvärvitud laudisega puitelementidest. Eelvärvimine kindlustab kvaliteedi, mida maja hiljem üle värvides on peaaegu võimatu saavutada. Kuna tegu on lasuvärviga, millest puusüü läbi kumab, on säilinud ka puitpindade naturaalne ilme.

Mõte kasutada kohapeal monteeritavaid puitkilpe tuli ehitajalt, kes veenis tellijat loobuma algsest plaanist ehitada laudvooderdisega kaetud kivimaja, soovitudes puidule anda hoopis väärkama rolli.

Viltuste postidega klaasseinad valmistati kohapeal. Raamideks kasutati liimpuitu. Viltuseid liimpuidust poste näeb ka interjööris. Seal hoiavad nad näiteks kinni klaasvaheseina köögi ja söögitoa vahel (tellija tore idee näidata lastele, kust ja kuidas toit nende lauale jõuab).

Kas kavandatu realiseerus? Kas arhitektid on tulemusena rahul? Selgub, et saja-

Viltused liimpuidust postidakna-raamidena, mil on ka kandev funktsioon.

protsendiliselt siiski mitte. Ühel päeval avastasid Vahur Sova ja Lauri Saar, et nende poolt joonistatud piirdeia ja värava asemel ümbritseb krunti miski muu, väljanägemiselt üsna ilmetu tara. Kahjuks jäi i-le täpp peale panemata.

Interjäär on hele ja puidune

Sisearhitekt Mari Tosmin liitus tiimiga siis, kui ehitus oli juba käimas. Tellija nägemuses pidid ruumid tulema üldkoloriidilt heledad ja helged, samas mõjuma rahuliku tervikuna. Olulisteks lähtepunktideks olid materjalide naturaalsus ja looduslähedus, kus võimalik, soovitati eelistada eestimaist.

Mari Tosminile tellija soovid ja põhimõtted sobisid. Sisekujunduse aluseks sai mitte tekitada asjatut "värvimüra" ehk konkurentsi, mis johtub kirevast interjöörist ja lastest nendes ruumides – esiplaanile pidid jääma väikesed inimesed, nende mänguasjad ja pildid seintel. Samas polnud ka eesmärgiks kahvatud-värvitud ruumid. Erinevalt massimõtlemisest ei toetunud sisekujundaja tüüpvärvidele, nagu roosa ja helesinine, millega täiskasvanud lapsi meelsasti ümbritsevad, vaid lähtus mõttest, et lastel on oma maitse, mis vanemate ettekujutustega tingimata ei kattu. Nii valiski ta päris pisikeste rühma ruumides põhivärviks sinise, järgmise vanuserühma omades kollase, seejärel tuli oranž ja lõpuks roheline.

Raskemaks kui oodatud kujunes mööbli leidmine kohalikust toodangust. "Paraku on Eestis valmistatud lastemööbel üsna kobakas, pealegi armastatakse neid männi- ja kasepuidust esemeid veel ka üle lakkida," pole Mari Tosmin meie mööblivalmistajatega rahul.

Üks materjal, mis sisekujundaja meelest lasteaiaruumidesse hästi sobib, on

vineer. Esmane mõte tellida kerged mugavad toolid vanast heast vineeri- ja mööblikombinaadist ei realiseerunud, sest neid enam lihtsalt ei tehta. Ja kuna valmistoodete valik on enam kui kesine, siis projekteeris Mari Tosmin suure osa mööblit ise – mängutubadesse mõnusad vineerist riiulid ja magamistubadesse kapikesed. "Minu arvates tahab inimese, olgu ta suur või väike, oma isikliku nurgakest. Riiulit, kuhu saab panna oma jänku, ja kapikest pidžaamale," arutleb sisekujundaja. "Kõik ei saa olla kõigi jaoks."

Teine põhimõte oli mööbli mobiilsus. Näiteks kõrguses reguleeritavaid laudu saab kokku panna nii, et moodustub suur laud.

Mari Tosmini kujundatud ruumid on terviklikud. Hele puitmööbel tuletab meelde, et puit on väärt materjal nii eksterjööris kui ka interjööris.

Kaasautoriks ehitaja

Teatavasti sõltub see, kes pääseb võitjana projektorite valgusesse, konkursi tingimustest. Antud võistlusel hinnatakse esmajoones arhitektide loomingulisi saavutusi, teistele asjaosalistele on jäetud statisti roll.

Selle võidutöö puhul tuleb tingimata rääkida ka kaasautorist, firmast KMG Ehitus, ettevõttest, kel on puidu kasutamisel suured kogemused (nende ehitatud on näiteks kõrge tunnustuste pärvinud Aaviku elurajoon Kakumäel). Nagu eespool mainitud, tegid just nemad ettepaneku lasteaiaprojekti muuta. Firma juht Tiit Nurklik räägib, et esmajoones lähtuti pragmaatilistest kaalutlustest. "Antud juhul oli tellijal kavas ehitada kiviplakkoone, katuslaed paneelidest, peal soojustus ja laud. Minu arvates polnud see

otstarbekas, hoopis loogilisem ja odavam oli viia katuslagi fermide peale, paksud betoonseinad piltlikult öeldes majast välja võtta ning asendada sees kipsplaadi ja väljas puitelementidega," selgitab Nurklik oma põhimõtteid.

Nõnda muutuski kivihoone puitmajaks, tõsi, mitte sajaprotsendiliselt. Projektijuht Deivy Paavo märgib, et kõike puidust teha ei saa, või õigemini pole tulemuslik. See puudutab sanitaarruume, aga ka kohti, kust paratamatult tekitatakse müra, näiteks ventilatsioonikambrite müra puitseintega ei summuta. Akustilised probleemid, mis selle objekti puhul nõudsid erilist tähelepanu, püüti lahendada nii konstruktiivsete kui ka sisekujunduslike võtetega.

"Mulle tundub, et "puiduinimeste" soov näha hoones ainult puitu, pole õigustatud. Puidukonkursil peaks pigem hindama tahet puitu maksimaalselt kasutada," arvab Paavo.

Puidul on pooldajaid ja vastaseid

Jutuajamistel kerkis üles teema, et puitu kui ehitusmaterjali suhtutakse meil üsna leigelt. Miks? Puit on ju tervislik, soe ja sõbralik, end taastotev materjal, rääkimata sellest, et väikemajade puhul on puitkarkasshoone kõige odavam lahendus. Põhjamaades näiteks on puitmajad väga populaarsed.

Arhitektid on kogenud, et esmajoones on tegu psühholoogilise aspektiga. Üldlevinud arvamuse kohaselt puithoone ei pea kuigi kaua vastu, mädaneb, nagiseb ja on tuleohtlik – need kõik on kergesti ümberlükatavad väited. Võimalik, et tõrjuva hoiaku põhjus peitub meie minevikus – pops klopsis kokku puitmaja, rikas mõisnik ehitas oma lossi kivist. Arhitektide arvates on nihked hoiakutes siiski toimunud ja puidu populaarsus kasvamas.

Tiit Nurklik arendab teemat teise vaatenurga alt. Inimestel on ettekujutus, et iseendale ehitatakse maja sajanditeks, samas, olgu puidust või kivist, on uus maja poolesaja aasta pärast kui just mitte füüsiliselt, siis moraalselt kindlasti vananenud. See tähendab, et elamu nõuab aina suuremaid kulutusi. Ilmne, et mõttekam on siis investeerida uude ehitisse.

"Kõik on kinni mõtlemises. Inimestel tasub olla pragmaatilisem ja otsida noomsemad lahendusi. Autot ostes ei arva ju keegi, et ta sõidab sellega ka saja aasta pärast," võtab Nurklik teema lühidalt kokku.